

ACC. N:R M. 8834:1

Landskap: Småland Upptecknat av: Axel Eide
Härad: Västbo Adress: Dannäs
Socken: Dannäs Berättat av:
Uppteckningsår: avskrift ur tidn. 1925 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Silverskudet

s. 1.

(L. u. F. 43.)

M. 8834:1.

(d. n. F. 43)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKLÄRNINGSARKIV

Silverskredet.

AV Axel Eille (kommunminister i Dannäs).

"Silverskredet" eller enbart "skrede" (något som skrider eller långsamt rör sig framåt) är ett av de många namnen på ett sällsynt och egendomligt biologiskt fenomen, som uppkommer därigenom att vissa små mygglarver byttra sig samman till en ormlik massa (därev benämningen "dragorm", "ormdrag" och "dragslå"), vilken långsamt skrider fram över skogsmarken. Larverna ifråga härröra från en liten svart mygga, lydand det latinska namnet *Sciassa millitaris*. Honan lägger sina ägg i fuktig skogsmylla, och de utkläckta larverna, som äro gråaktiga eller nästan vattenklara till färgen, leva av mulnade blad. Fullvuxna äro de omkr 7 mm långa och 1 mm tjocka, något avsmalnande mot båda ändarna. Vanlig vis föra dessa larver en obemärkt tillvaro under markens mulnande blis och barr, men under inverkan av vissa hittills oförklarade förhållande gripas de av vandringslust, i det att först ett mindre antal sätter sig i rörelse åt ett visst håll och sedan allt flera ansluta sig till tåge De klibba sig samman sida vid sida och ovanpå varandra. i oräkneliga massor, så att det hela slutligen kan bildä ett sammanhängande band eller bålte av flera meters längd, 5-12 cm:s bredd och åtskilliga mm:s höjd. Bandet avsmalnar vanligen mot ändarna, särskilt bakåt. Genom att samtliga de i tåget deltagande krypen kråla framåt får hela bandet en framåtskräande rörelse, som dock är så långsam, att "skredet" kan behöva en hel dag för att förflytta sig en tre eller fyra meter. Rörelsen försiggår vanligen rättlinjigt, men stundom kan den även bli buktande, beroende på markens beskaffenhet. Där det klibbiga "skredet" gått fram, lämnar det sllem efter sig på marken (därav benämningen "daggorm"). När larverna ä färdiga att övergå till puppstadiet, avskilja de sig en efter en från get, och detta upplöses.

Det här beskrivna fenomenet är, som redan nämnt, mycket sällsynt och egendomligt och det är därför ej att undra på att det i olika länder givit upphov till en hel del vidskepliga föreställningar. Så har man t att om ett "skrede" lämnade ett gårdsområde och fick över till en annan gård, det tog med sig all lycka och välsignelse från den förra gården den senare. "Skredet" kallas därför också för "bodræg", och på en del ställen skall man ha varit så finurlig, att man sökt reglera lyckan genom att infånga "skredet" i ett lakan, då det visat tydliga tendenser att emigrera till en annan gård. Vidare har man föreställt sig, att ett st av en skjorta, som kommit i beröring med "skredet", skulle kunna under lätta förlösningar. Denna tro står väl i samband med jakttagelsen, att "skredet" så smärtrfritt upplöser sig genom de enskilda larvernas avtro pande. Enligt en annan vidskeplig föreställning, som väl i likhet med nämningen "silverskredet" ytterst har sin grund i "skredets" glänsande utseende, skulle skatter vara gömda i jorden, där "skredet" uppträder.

I det föregående har jag på lämpliga ställen sökt inpassa de m skriftande benämningarna på "skredet". Ett par återstå emellertid. Det kallas även "härmask" på grund av maskarnas eller larvernas uppträdand i samlad flock eller här (jämför även det stundom förekommande "silver skredståg") samt "gråen" med anspelning på den gråaktiga färgen.

Slutligen må nämnas, att "skredet" satt spår i vårg ortnamn. J känner åtminstone ett säkert exempel därpå, gårdnamnet Skreberg i Dan socken. Detta skrivs i Västbo äldsta jordebok (år 1538) Schredeberg o Skredberg och betyder "berget" (backen), där man observerat ett "skred